

„Quel homme” — riep Flaubert uit — „quel homme eut été Balzac, s'il eut su écrire!” Zoo zal misschien ten allen tijde een hollandsche Flaubert van Querido's manier-van-schrijven heel wat schampers te zeggen hebben, maar tevens: Quel homme! Welk een rijke mijn van liefde en menselijkheid, en welk een doorgronder, welk een ziener van menschen! 't Is of hij ze allen in zich heeft, ze allen opbouwt uit zich zelf.

H. R.

Pioniers, Opstellen uit „Van onzen Tijd”, verzameld door TH. DE JAGER en G. KNUVELDER, met 12 platen, Amsterdam, Van Munster.

Prof. J. Dugens schreef dezer dagen: „de hernieuwing van de katholieke gedachte heeft niet plaats gehad binnen een nauwen kring, het is geen op zich zelf staand feit, maar een van sociale beteekenis.”

En ja, elkeen die met ernst belang stelde in zijn tijd, die getracht heeft het begin van een nieuwe ordening te ontdekken in de ontzaggelijke woelingen welke de menschheid — als individu en als massa — hebben geteisterd en gewekt — hij zal, ontegenzeggelijk, ook een factor van groote sociale beteekenis gezien hebben in het verjongde katholicisme. Het katholicisme dat zoo oud is, tooit zich met de prilste bloesems van een lente. In de schaduw van dien ouderdom, veilig en koel, en in de straling van die nieuwe jeugd, vol belofte, gedijden kunstenaars die, verlost van de starheid van het dogma, zich gelukkig voelden in de katholieke kerk.

In Frankrijk zijn schrijvers opgestaan die hun katholieke religiositeit als een opnieuw beleefd wonder bekenden. Levens van heiligen werden herdacht en herschreven of vertaald. Dante is voor velen méér geworden dan schoonheid en historie, de middeleeuwsche primitieven en de gothiek zijn een onaantastbaar geestelijk goed van velen en dat alles in dezen zin: geen herhaling van levensstijl wordt gezocht, geen terugkeer gepropagandeerd, maar er wordt geleefd naar een geboorte van kracht die het moderne leven zal begrijpen en schragen.

„Want niet in beschouwing over middeleeuwen en mystiek zullen we het eigen leven herwinnen, maar in de daad waarmee we getuigen” — en „niets wordt wedergeboren dan de kracht der menschen die voor iederen tijd de waarheid werkelijk kunnen maken in nieuwe levensvormen” (Feber).

Zóó, als Feber, spraken nederlandsche katholieken in „Van onzen Tijd”.

En zij deden dit reeds vóór den oorlog. In waarheid waren zij pioniers voor de bewustwording en vernieuwing der katholieke cultuur in het moderne leven. Zij verbraken de ban van beperktheid. Zij woelden zich los uit de cocon van zijden, doffe veiligheid waarin de katholieke kerk de sluimerenden inspint.

Zij spraken vrij en open, zij maakten zich los van vooroordeelen en gingen er op uit om zelf te zien en te getuigen. Zij toetsten, erkenden en plaatsten